

Андрій Зельницький,
кандидат педагогічних наук, професор
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
ORCID ID 0000-0002-3910-7329

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: ПРОЦЕС І РЕЗУЛЬТАТ

У статті досліджуються актуальні проблеми забезпечення і гарантування якості вищої (вищої військової) освіти та якості підготовки військових фахівців у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти (далі – ЗВВО). Дослідження базується на розкритті сутності, структури, змісту понять “гарантування” і “забезпечення”, їх взаємозв’язків та взаємозалежностей у межах педагогічної системи ЗВВО. Розглядаються особливості застосування в освітньому процесі сучасних педагогічних технологій, спрямованих на формування у здобувачів вищої освіти визначених в освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програмах компетентностей і досягнення запланованих результатів навчання.

***Ключові слова:** якість освіти; гарантування якості освіти; забезпечення якості освіти; компетентність; результати навчання; педагогічні технології.*

Постановка проблеми. Проблема якості підготовки військових фахівців з вищою освітою постає як одна з пріоритетних проблем військової педагогіки. Її актуальність обумовлена низкою чинників, а саме:

потребою оперативного реагування системи військової освіти на докорінні зміни у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі держави і необхідністю подальшого динамічного розвитку основних складових сектору безпеки і оборони, сумісних зі структурами країн-членів НАТО;

необхідністю приведення військової освіти в Україні у відповідність до європейських та євроатлантичних освітніх стандартів;

потребою забезпечення якісно нового рівня підготовки здобувачів вищої військової освіти, підвищення рівня їх практичної підготовленості до виконання функціональних обов’язків в умовах мирного і воєнного часу;

необхідністю перегляду діючих концептуальних положень у сфері військової освіти, що стримують її подальший розвиток та розроблення нових сучасних концепцій.

недієвістю системи відповідальності ЗВВО за якість підготовки військових фахівців її забезпечення та гарантування;

недостатнім рівнем впровадження в педагогічну практику основ професіографічного, компетентнісного та кваліметричного підходів;

повільним впровадженням в освітній процес сучасних інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та методик тощо.

Серед представлених чинників особливої уваги заслуговує проблема щодо забезпечення і гарантування якості підготовки військових фахівців у

ЗВВО, яка на сьогодні не розроблена на належному теоретичному рівні і не реалізована в педагогічній практиці ЗВВО. З огляду на це, статтю присвячено розгляду певних концептуальних підходів до вирішення зазначеної науково-педагогічної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним проблемам якості вищої освіти присвячені наукові праці вітчизняних вчених-педагогів та психологів В.П.Андрущенко, І.І.Бабина, О.Ф.Євсюкова, В.І.Лугового, О.В.Овчарука, В.Т.Циби, та ін, а щодо вищої військової освіти – наукові праці А.О.Вітченка, В.І.Осьодла, С.М.Салкуцана, В.І.Свистун, В.М.Телелима, В.В.Ягупова, де розглядаються теоретичні та методологічні засади якості освіти на основі застосування компетентнісного підходу, впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій та сучасних методів моніторингу результатів навчання у вищій військовій школі. Аналіз досліджень і публікацій згаданих авторів значною мірою сприятиме виробленню наукових підходів до забезпечення і гарантування якості підготовки слухачів (курсантів) закладів вищої військової освіти.

Мета статті – розробити концептуальні підходи до вирішення проблеми гарантування якості вищої військової освіти з урахуванням вітчизняного досвіду та досвіду країн-учасників Болонського процесу на основі дослідження сутності, змісту, структури, взаємозв'язків педагогічних понять забезпечення і гарантування якості освіти та їх функцій в освітньому процесі.

Методи дослідження. Дослідження проведене із застосуванням таких теоретичних методів: системний аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення й систематизація; ідеалізація та абстрагування.

Виклад основного матеріалу. Будь яка цілеспрямована діяльність людей (особистість, група, колектив) передбачає досягнення певного, заздалегідь спланованого результату. Подібна діяльність складається з таких основних компонентів: МЕТА > ПЛАН > РЕСУРСИ > ПРОЦЕС – і, власне, результат, як ступінь досягнення мети й підсумок виконання певних послідовних дій, що й характеризують якість. Філософську категорію “якість” вперше проаналізував Аристотель у своїх працях “Категорії” і “Топік” та її взаємозв'язок із категорією “кількість”. Значну увагу розкриттю сутності поняття “якість” приділив Кант у своїй головній праці “Критика чистого розуму”. Гегель, досліджуючи якість, акцентував увагу на її властивостях, що є суттю прояву якості в конкретній системі взаємодій чи відносин. На думку видатного німецького філософа – “...будучи внутрішньо обумовленими якістю, властивості відкривають можливості її пізнання і “кордони” як феномена диференційованості якості від інших якостей” [9., с. 312]. За два минулих сторіччя гегелівська концепція якості не зазнала суттєвих змін і знайшла своє підтвердження у сучасних поглядах на сутність та зміст даного феномена. Так, у міжнародному стандарті якості ISO:9000 (International Organization for Standardization – Міжнародна Організація зі Стандартизації) це поняття представлено як ступінь відповідності сукупності

притаманних характеристик об'єкта визначеним вимогам [7]. Тобто, спільним в розумінні даної філософської категорії є сукупність властивостей об'єкта та ступінь їх відповідності певним вимогам. Зазначений підхід до тлумачення категорії “якість” може бути цілком застосований у сфері освіти, бо освіта, як і будь-який процес або результат діяльності людини, має визначену якість.

У Законі України “Про освіту” поняття “якість” розглядається у двох аспектах [10]:

“якість освіти” – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг;

“якість освітньої діяльності” – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

Щодо поняття “забезпечення якості”, то воно законодавчо не визначено, а систему забезпечення якості в освітній сфері представлено в Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту” такими структурними складниками [10; 3]:

система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;

система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості включає:

визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;

здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти, інших процедур і заходів.

Тобто, йдеться про зміст складників процесу забезпечення якості, але жодним чином не визначено вимог до результатів цього процесу, хоча є законодавчо закріплена ініціатива щодо приведення вищої освіти в Україні у відповідність до європейських, а військової – до євроатлантичних стандартів освіти. Чільне місце в цих стандартах відведене гарантуванню якості освіти [англ. quality assurance education] як результату її всебічного забезпечення. У 2000 році в Гельсінкі країнами-учасниками Болонської угоди (включно з Україною), була заснована Європейська асоціація гарантії якості вищої освіти під назвою “Європейська мережа гарантії якості вищої освіти” (European Network for Quality Assurance in Higher) – некомерційна організація, що здійснює незалежний контроль якості освіти та освітньої діяльності навчальних закладів. У 2004 році слово Network в назві було змінено на Association (англ. European Association for Quality Assurance in Higher Education ENQA). Відповідно до рекомендацій ENQA всі національні системи гарантії якості мають містити:

визначення відповідальності органів та навчальних закладів за якість освіти;

оцінку програм закладів, яка передбачає внутрішній контроль, зовнішню перевірку, участь здобувачів вищої освіти та публікацію результатів;

систему акредитації, сертифікації або подібні процедури;

міжнародну участь, співпрацю та створення спілок.

На європейському рівні на ENQA та її членів покладається також розроблення і узгодження стандартів, процедур та рекомендацій з питань гарантії якості, в яких, згідно з принципами автономії навчальних закладів, відповідальність за якість вищої освіти передусім лежить на кожному окремому навчальному закладі.

У вітчизняній законодавчій базі термін “гарантування якості освіти” уперше з’явився в Законі України “Про освіту” (Розділ V – Забезпечення якості освіти) [10]. Тобто через 17 років після створення ENQA – без жодних коментарів щодо суті, структури і механізмів упровадження цієї категорії в педагогічну практику вищої школи. При цьому, поняття “гарантування” введено як одна з чотирьох задекларованих у зазначеному законі цілей (стаття 41 розділу V) щодо процесу розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти.

Взаємозв’язок педагогічних понять “забезпечення” і “гарантування” в системі якості освіти розглянуто у відповідній моделі (Рис. 1). У ній присутні два ключові поняття для подальшого дослідження – “мета” і “гарантування”. Дамо їх визначення, що представлені у Великому тлумачному словнику сучасної української мови. Мета – те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти; ціль, заздалегідь намічене завдання; замисел [11, с.520]. Гарантія – порука в чомусь, передбачені законом чи угодою (домовленістю)

зобов'язання, за яким юридична чи фізична особа відповідає за виконання певної угоди [6, с. 173]. Адаптуємо ці поняття до особливостей функціонування системи вищої військової освіти.

Рисунок 1. Модель взаємозв'язку педагогічних понять “забезпечення” і “гарантування” в системі якості освіти

Мета, у даному контексті, є заздалегідь намічений результат навчання, показник якості освіти. Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” результат навчання – це “...сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти” [3].

Отже, гарантія якості вищої військової освіти – це порука та відповідальність ЗВВО щодо виконання державного замовлення з підготовки слухачів (курсантів) зі ступенем сформованості визначених компетентностей в кожного з них не нижче встановленого рівня [6]. Проте й до сьогодні точаться дискусії навколо того – чи повинен заклад вищої військової освіти гарантувати якість освіти? На нашу думку, напрям та сенс подібних теоретичних дискусій потрібно змістити в інше річище і відповісти на такі нагальні запитання. У чому феномен гарантування якості освіти? Чи розроблено теоретико-методологічні і методичні засади гарантування якості освіти, якщо ні, то хто їх має розробити? Чи є гарантія якості освіти виключно результатом процесу її забезпечення і як цей результат оцінювати? Як має бути організована система гарантування якості освіти в педагогічній практиці ЗВВО? Як і ким процес гарантування якості освіти повинен забезпечуватися і яка відповідальність суб'єктів освітньої діяльності за

досягнуті результати освіти тощо? Адже відповідальність, як свідчить відомий вислів, має своє прізвище.

Беззаперечно, що суспільство та держава не можуть дозволити собі готувати (за державний кошт) некомпетентних, непрофесійних, недоучених офіцерів, бо на них покладається важлива місія щодо захисту Батьківщини. До того ж офіцер несе персональну відповідальність: за життя і здоров'я підлеглого особового складу; за бойову готовність підрозділів і військових частин та успішне виконання ними бойових завдань; за бойову підготовку, виховання, військову дисципліну, морально-психологічний стан особового складу; за збереження і стан озброєння, боєприпасів, військової техніки та майна. Некомпетентний офіцер у бойових умовах – це, як мінімум, невиконання бойової задачі і великі безповоротні втрати, а декілька сотень некомпетентних офіцерів – це загроза національній безпеці України, що неприпустимо. Відтак, ЗВВО повинні бути гарантом якості освіти і повною мірою нести відповідальність за якість підготовки військових фахівців. Тому нагальною постає проблема формування у слухачів (курсантів) відповідних компетентностей, інших професійно важливих якостей на рівні, що дозволяє їм успішно здійснювати професійну діяльність.

Компетентність здобувача вищої військової освіти, на нашу думку, являє собою інтегральний показник якості його підготовки як доведена ним здатність та готовність до виконання функціональних обов'язків на посаді за призначенням у військах (силах) в умовах мирного і воєнного часу на основі творчого застосування здобутих знань, сформованих навичок та умінь, інших професійно важливих якостей і ціннісних орієнтацій відповідно до стандартів освіти [6]. Тут слід звернути увагу на те, що не результати академічних знань визначають компетентність, а здатність і готовність їх творчо застосовувати в змінюваних умовах. При цьому, під поняттям “здатність” розуміється властивість індивіда, який може, уміє здійснювати, виконувати, робити щонебудь, поводити себе певним чином [11, с. 360], а “готовність (готовий)” – стан індивіда, який набув досвіду, досяг високої майстерності, підготувався до чого-небудь [11, с. 194]. У наведеному визначенні варто проаналізувати словосполучення “доведена здатність” і дати відповідь на запитання – кому має довести цю здатність здобувач освіти? Безумовно, викладачеві, контролюючим особам, колегам. А головне – собі. Слухач (курсант) з першого дня навчання повинен бути вмотивованим на рефлексію, самоаналіз діяльності та самовдосконалення, без чого він не зможе стати активним суб'єктом навчання, а залишиться лише пасивним споживачем наданої інформації.

За такого підходу висуваються певні вимоги до компетентностей, а саме: компетентності мають формулюватися просто та однозначно розумітися всіма зацікавленими особами (замовниками, здобувачами, викладачами, управлінцями);

компетентності повинні бути діагностичними, і для їхнього діагностування може використовуватися кваліметричний інструментарій (або

розроблений набір вимірювальних засобів), що дозволяє об'єктивно оцінювати і вимірювати ступінь сформованості компетентностей у вигляді кількісної оцінки [4];

стиль і термінологія формулювань компетентностей повинні бути зорієнтовані на кінцевий результат (наприклад: “здатний”, “готовий”, “володіє” тощо);

варто розділяти компетентності на ті, що повинні бути сформовані у процесі навчання, і ті, на формування яких має бути спрямована вся система виховання й навчання людини;

набір компетентностей має бути мінімізований за ознаками достатності досягнення цілей освіти й завдань професійної діяльності, де не повинно бути надуманих, “імпотентних” компетентностей, які не спонукають здобувача освіти до активного оволодіння ними і які неможливо ні оцінити, ні виміряти наявним інструментарієм.

Важливим компонентом функціональної системи гарантування якості освіти у ЗВВО є компетентнісна модель випускника.

Подібна модель у найбільш загальному вигляді, з урахуванням того, що на сьогодні в педагогіці єдиної класифікації компетентностей немає, може бути представлена відповідною ієрархічною структурою. Наприклад, вершина ієрархії – інтегральний показник – власне інтегральна компетентність випускника, яка розгалужується на два основні компоненти – ключові компетентності та професійні компетентності. Ключові компетентності містять три складники: соціально-особистісні, загальнонаукові та інструментальні, а професійні – два: загально-професійні та спеціалізовано-професійні компетентності (Таблиця 1).

Таблиця 1

Узагальнена компетентнісна модель слухача (курсанта)

Інтегральний показник	Показники 1-го рівня ієрархії	Показники 2-го рівня ієрархії
Інтегральна компетентність	1.Ключові компетентності	1.1.Соціально-особистісні компетентності
		1.2. Загальнонаукові компетентності
		1.3. Інструментальні компетентності
	2.Професійні компетентності	2.1.Загально-професійні компетентності
		2.2. Спеціалізовано-професійні компетентності

Подальше розгалуження компетентностей здійснюється на певних ієрархічних рівнях до такого стану їх декомпозиції, де кожний з представлених складників набуває статусу критерію, прояв якого можна оцінити і виміряти із застосуванням прийнятих у педагогічній практиці засобів діагностики якості з урахуванням коефіцієнтів вагомості кожного з критеріїв.

Наприклад, одним із критеріїв загальнонаукової компетентності є здатність здобувача творчо застосовувати базові знання розділів фундаментальної та прикладної математики, фізики, хімії тощо при

вирішенні специфічних завдань професійної діяльності. Тобто, йдеться про вибір оптимального шляху освіти – від завдань і функцій професійної діяльності – до критеріїв їхнього оцінювання, до побудови цілісного освітнього процесу, розроблення освітніх програм та відповідних траєкторій навчання.

З компетентнісною моделлю випускника мають бути ознайомленими усі вступники відразу після їх зарахування до ЗВВО, щоб цілком свідомо рухатися до досягнення кінцевого результату. Визначення рівня сформованості компетентностей передбачає застосування різних форм контролю освітньої діяльності та оцінювання досягнутих результатів навчання, що базуються на певних принципах, основними серед яких є такі: адекватність цілям та завданням навчання; відповідність змісту і форм контролю службовому призначенню військових фахівців; об'єктивність; індивідуальність; всебічність; системність і систематичність тощо. Чим ретельніше розроблено процес оцінювання, чим об'єктивніша й точніша оцінка, тим більш успішним може бути управління якістю освіти. При цьому, основну увагу слід приділяти застосуванню принципу валідності, що характеризується такими чинниками [8, с. 125-126]:

повнотою та відповідністю застосованого інструментарію суті об'єктів дослідження, тобто наскільки добре цей інструментарій визначає те, для чого призначений (стандартизовані методики, кваліметричні методи вимірювання, еталонні показники та критерії тощо);

чіткістю критеріїв вимірювання та оцінювання якості,

можливістю підтвердити результати, отримані різними способами контролю.

Подібний підхід дає можливість співвіднести результати навчання, рівень сформованості кожної з компетентностей із заздалегідь визначеним еталоном, стандартом; спрогнозувати подальший розвиток освітнього процесу та своєчасно вплинути на його якість. Такий мінімальний рівень може, наприклад, сягати 60%. Це – 0,6 від еталонного показника – 1,0, що відповідає оцінці “5” або 100% у системі ЄКТС (Європейська кредитно-трансферна система). У наведеному прикладі, як бачимо, кількісний показник ступеня сформованості компетентності становить – 60% (відхилення від еталону – 40%). Багато це чи цілком прийнятно? Та взагалі, яким повинен бути допустимий поріг рівня сформованості кожної з компетентностей слухача (курсанта), перетин якого ставить під сумнів подальше його навчання? *(Довідково: у військовій академії Вест-Пойнт, США до 30% курсантів відраховуються за неуспішністю)*. Обґрунтовану відповідь на подібне питання щодо згаданого порогового значення має дати кожний із ЗВВО, попередньо узгодивши такий поріг із замовником. При цьому слід спиратися на надані Законом України “Про вищу освіту” права щодо автономії вищого навчального закладу, а саме – самостійності, незалежності і відповідальності у прийнятті рішень стосовно організації освітнього процесу і внутрішнього управління закладом освіти. Як свідчить

європейський досвід, показника “відмінно” – це 90-100% від еталону (100%) за результатами навчання – досягають, здебільшого, до 10% з усіх здобувачів освіти; показника “добре” (75-89% від еталону) досягають, здебільшого, 55% з усіх здобувачів освіти; показника “задовільно” (60-74% від еталону) досягають, здебільшого, 35% з усіх здобувачів освіти. Отже, гарантування якості вищої військової освіти допускає певне, нормативно закріплене відхилення від еталону якості, виходячи із об’єктивних та суб’єктивних чинників, у тому числі, щодо реальних можливостей з ефективного забезпечення якості освіти. Проте, військова освіта не закінчується випуском здобувача, вона триває протягом усієї служби у військах (силах). Випускник, при відповідній мотивації, може набути необхідного практичного досвіду, особливо що стосується бойового застосування сучасних зразків озброєння і військової техніки, упродовж кількох місяців після призначення на посаду. Разом з тим, основна відповідальність за якість підготовки слухачів (курсантів) покладається на ЗВВО, який повинен виступати гарантом якості освіти.

Висновки. У статті представлено певні теоретичні підходи як ядро майбутньої педагогічної концепції із забезпечення та гарантування якості вищої військової освіти – складної, цілеспрямованої, динамічної системи теоретичних знань про педагогічний феномен понять “гарантування” і “забезпечення”, що розкриває їх сутність, зміст, особливості, дефінітивні кордони, а також технологію оперування ними в умовах функціонування сучасної системи військової освіти та перспектив її подальшого розвитку. При цьому, “забезпечення”, в контексті якості освіти, розглядається як процес, а “гарантія” – як результат процесу щодо досягнення мети освітньої діяльності.

Центральне місце у даному дослідженні посідає компетентність здобувача вищої військової освіти. Певну увагу приділено розгляду сучасних підходів щодо кількісного оцінювання якості освіти, як передумові цілеспрямованого управління нею, задля підвищення ефективності освітнього процесу в цілому і підготовки військових фахівців із високим рівнем сформованості визначених компетентностей, здатних успішно виконувати професійні завдання у звичайних та екстремальних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В.П. Теоретико-методологічні засади модернізації вищої освіти в Україні на рубежі століть (за матеріалами доповіді, виголошеної на засіданні загальних зборів АПН України 23 листопада 2000 р.) // Вища освіта України. – 2001. – № 2. – С. 5-13.
2. Євсюков О.Ф. Проблема професійної компетентності майбутніх офіцерів // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. – Київ-Запоріжжя: Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2006. – Вип. 38. – С. 445-449.
3. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014р. №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>.
4. Зельницький А.М. Педагогічні основи комплексних кількісних оцінок у навчально-виховному процесі ВВНЗ Збройних Сил України. – К.: МОУ, 1993. – 71 с.

5. Зельницький А.М. Компетентнісна модель випусника ВВНЗ – складова системи підготовки військових фахівців / Зельницький А.М., Удовенко П.І., Серветник Р.М. // Вісник Національної академії оборони України. – 2009. – № 3 (11). – С. 21–26.
6. Зельницький А.М., Концептуальні засади гарантування якості підготовки майбутніх офіцерів Збройних сил України у вищих військових навчальних закладах. Вісник Черкаського університету. Серія пед. науки. – Ч., 2017. – № 6. – С. 71–83.
7. Международный стандарт ISO:9000. Системы менеджмента качества – Основные положения и словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9000-2015-\(rus\).pdf](http://www.pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9000-2015-(rus).pdf).
8. Моніторинг якості підготовки військових фахівців у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів Збройних Сил України: наук.-метод. посіб. / А.М. Зельницький, О.А. Заболотний, Ю.І. Приходько та ін.; за заг. ред. І.В. Толока.: ХНУПС, 2017, – с 120.
9. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. – Мн. : Изд. В.М. Скакун, 1988. – 896 с.
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39, ст.380).
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.-Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
12. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти // www.libray.ukma.kiev.ua/e-lib/nz/nzv71_2007_pedagog/01_yagupov-w.pdf.
13. Вітченко А.О., Осьодло В.І., Салкуцан С.М. Технології навчання у вищій військовій школі: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. професора В.М. Телелима. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2016. – 272 с.

REFERENCES

1. Andrushchenko, V. P. (2001). Teoretyko-metodolohichni zasady modernizatsiyi vyshchoyi osvity v Ukrayiny na rubezhi stolit [Theoretical and methodological principles of higher education modernization in Ukraine at the turn of the century]. *Vyshcha osvita Ukrayiny*, 2, 5–13 (in Ukrainian).
2. Yevsyukov, O.F. (2006). Problema profesynoyi kompetentnosti maybutnikh ofitseriv [The problem of the professional competence of future officers], *Zb. nauk. pr. – Kyiv-Zaporizhzhya: Zaporizkyy oblasnyy instytut pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity*, 38, 445–449 (in Ukrainian).
3. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” № 1556-VII [The Law of Ukraine “On Higher Education”] - [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2> (in Ukrainian).
4. Zelnytsky, A.M. (1993). Pedahohichni osnovy kompleksnykh kil'kisnykh otsinok u navchalno-vykhovnomu protsesi VVNZ Zbroynykh Syl Ukrayiny [Pedagogical bases of complex quantitative estimations in the educational process of the HMEI of the Armed Forces of Ukraine]. K.: MOU (in Ukrainian).
5. Zelnytsky, A.M. (2009). Kompetentnisna model vypusnyka VVNZ – skladova systemy pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv [Competent model of a graduate of the HMEI - a part of the military specialists training system]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi obrony Ukrayiny*, 3 (11), 21–26 (in Ukrainian).
6. Zelnytsky, A.M., (2017). Kontseptual'ni zasady harantuvannya yakosti pidhotovky maybutnykh ofitseriv Zbroynykh syl Ukrainy u vyshchykh viys'kovykh navchal'nykh zakladah. [Conceptual principles of the guarantee quality of preparation future officers armed forces of Ukraine in higher education institutions] *Visnyk Cherkas'kogo universytetu. Seriya ped. nauki. – Ch.– № 6. 71–83* (in Ukrainian).

7. Mezhdunarodnyy standart ISO:9000. Systemy menedzhmenta kachestva – Osnovnye polozenyya y slovar [International standard ISO: 9000. Quality management systems - Basic provisions and vocabulary]. [Élektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: [http://www.pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9000-2015-\(rus\).pdf](http://www.pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9000-2015-(rus).pdf) (in Russian).

8. Zelnytskyy, A.M., Zabolotnyy, O.A., Prykhodko, Yu.I. (2017). Monitorynh yakosti pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv u vyshchykh viyskovykh navchalnykh zakladakh ta viyskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Zbroynykh Syl Ukrayiny [Monitoring of the military specialists training quality in HMEI and military training units of HEE of the Armed Forces of Ukraine]. KHNUPS (in Ukrainian).

9. Hrytsanov A.A. (1988) Noveyshyy fylosofskyy slovar [The newest philosophical dictionary]. Mn. : Yzd. V. M. Skakun (in Russian).

10. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05.09.2017 № 2145-VIII [The Law of Ukraine “On Higher Education”]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 38-39, (in Ukrainian).

11. Busel, V. T. (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoï movy [Big Ukrainian explanatory dictionary]. Kyiv: Perun. (in Ukrainian).

12. Yahupov V.V., Svystun V.I. Kompetentnisnyy pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoyi osvity [Competent approach to the training of specialists in the system of higher education] [Élektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa://www.libray.ukma.kiev.ua/e-lib/nz/nzv71_2007_pedagog/01_yagypov-w.pdf (in Ukrainian).

13. Vitchenko, A.O., Osodlo, V.I., Salkucan, S.M. (2016). Tehnologiyi navchannya u vishij viyskovij shkoli: teoriya i praktika [Technologies of Education in Higher Military School: Theory and Practice: Tutorial Manual] K. : NUOU im. Ivana Cherniakhovskoho, 272 (in Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Андрей Зельницкий,

кандидат педагогических наук, профессор
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Система обеспечения и гарантирования качества высшего военного образования: процесс и результат

В статье исследуются актуальные проблемы обеспечения и гарантирования качества высшего (высшего военного) образования и качества подготовки военных специалистов в высших военных учебных заведениях и военных учебных подразделениях высших учебных заведений (далее – ВВУЗ). Исследование базируется на раскрытии сущности, структуры, содержания понятий “гарантирование” и “обеспечение”, их взаимных связей и взаимозависимостей в педагогической системе ВВУЗа. Рассматриваются особенности использования в образовательном процессе современных педагогических технологий, направленных на формирование у соискателей высшего образования определенных компетентностей, включенных в образовательные программы и достижение запланированных результатов обучения.

Ключевые слова: качество образования; гарантирование качества образования; обеспечение качества образования; компетентность; результаты обучения; технологизация образования; педагогические технологии.

SUMMARY

Andrii Zelnytskyi,
PhD (Pedagogical Sciences), Professor
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi

The system for support and assurance of higher military education quality: The process and outcome

Introduction *The article deals with the actual problems of providing and guaranteeing the quality of higher (higher military) education and the quality of military specialists training in higher military educational establishments and military educational units of higher education institutions. The research is based on the disclosure of the essence, structure, and content of the concepts of "support" and "assurance", their interrelations and interdependencies in the educational system of the HMEI. The peculiarities of the modern pedagogical technologies application in the educational process aimed at formation of competency programs defined in the educational programs of higher education and achievement of the planned learning outcomes are considered.*

Purpose. *The purpose of the article is to develop the conceptual framework for assurance of quality of higher military education, taking into account the domestic experience and experience of the Bologna process participants on the basis of the study of the essence, content, structure and interrelationships of pedagogical concepts of support and assurance of quality of education.*

Methods. *The study was conducted using the following theoretical methods: analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, classification, generalization and systematization; idealization and abstraction.*

Results. *The concepts of support and assurance of quality are determined in the article, their interrelations and interdependencies in the educational system of the HMEI are observed.*

Originality. *The model of the pedagogical concepts of support and assurance interaction in the system of education quality is considered in the article.*

Conclusion. *The article presents certain theoretical approaches as the basis of the future pedagogical conception of support and assurance the quality of higher military education - a complex, purposeful, dynamic system of theoretical knowledge of the pedagogical phenomenon of the concepts of support and assurance that reveals their essence, content, features, definitions borders, as well as the technology of operating them in the conditions of the military education modern system functioning and prospects for its further development.*

Key words: *quality of education; support and assurance of education quality; ensuring the quality of education; competence; learning outcomes; education technology; pedagogical technologies.*